

Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет

ПРОФЕСІЙНА МИСТЕЦЬКА ОСВІТА РІВНЕНЩИНИ:

персоналії, технології,
виклики сьогодення

Монографія

Видавництво
"Волинські обереги"

2025

УДК 7:378.016(477.81)

П-84

*Рекомендовано до друку вченою радою
Рівненського державного гуманітарного університету
(протокол № 5 від 24 квітня 2025 року)*

Рецензенти:

СТЕЛЬМАШУК Галина – завідувач кафедри дизайну Волинського національного університету імені Лесі Українки, доктор мистецтвознавства, професор, академік Національної академії мистецтв України, член Національної Спілки художників України;

ТИМЧУК Лариса – доктор педагогічних наук, старший науковий співробітник, професор кафедри образотворчого мистецтва Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка.

Авторський колектив:

Антонюк-Коберська Н.М., Вернюк Я.С., Власюк О.П., Ганжа М.В., Гузь Я.В., Крайлюк Л.В., Локшук І.М., Русак О.Л., Сташук О.А., Токар І.В., Чернієнко В.А., Шеретюк Р.М.

П-84 Професійна мистецька освіта Рівненщини: персоналії, технології, виклики сьогодення: монографія / Рівненський державний гуманітарний університет; авт. кол.: Н.М. Антонюк-Коберська та ін. – Рівне : Волин. обереги, 2025. – 236 с.

ISBN 978-617-8161-72-9

© Антонюк-Коберська Н.М., Вернюк Я.С.,
Власюк О.П., Ганжа М.В., Гузь Я.В.,
Крайлюк Л.В., Локшук І.М., Русак О.Л.,
Сташук О.А., Токар І.В., Чернієнко В.А.,
Шеретюк Р.М., 2025

ISBN 978-617-8161-72-9 © "Волинські обереги", 2025

ЗМІСТ

Передмова	5
-----------------	---

РОЗДІЛ 1. Видатні персоналії мистецької освіти Рівненщини

<i>Сташук О.А.</i> Михайло Йориш: на «золотому перетині» долі	8
<i>Крайлюк Л.В.</i> Олена Охримик: мисткиня та педагог	26
<i>Вернюк Я.С.</i> Творчо-педагогічний феномен Степана Шевчука	44

РОЗДІЛ 2. Технології сучасної мистецької освіти (на прикладі досвіду кафедри образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва імені Степана Шевчука Рівненського державного гуманітарного університету)

<i>Шеретюк Р.М.</i> Міжнародна діяльність кафедри образо- творчого та декоративно-прикладного мистецтва імені Степана Шевчука Рівненського державного гуманітарного університету: вектори і здобутки	69
<i>Власюк О.П.</i> Сучасні методи і форми організації освіт- нього процесу на кафедрі образотворчого та декоративно- прикладного мистецтва імені Степана Шевчука Рівнен- ського державного гуманітарного університету	94
<i>Ганжа М.В.</i> Потенціал занять з художньо-проектної гра- фіки як чинник понятійно-образного осмислення особис- тості в умовах гурткової роботи	118

<i>Чернієнко В.А.</i> Мотиваційні сенси тематики кваліфікаційних завдань здобувачів творчих спеціальностей	130
<i>Токар І.В.</i> Природа як джерело творчості	149
<i>Локишук І.М.</i> Інтерпретація традиційних художніх тканин студентами кафедри образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва імені Степана Шевчука Рівненського державного гуманітарного університету	174
<i>Русак О.Л.</i> Практика сучасних технологій в художньому різьбленні по дереву	187

РОЗДІЛ 3. Мистецтво і мистецька освіта в контексті глобальних викликів сьогодення

<i>Антонюк-Коберська Н.М.</i> Художня освіта в умовах війни: мистецтво як форма спротиву	201
<i>Гузь Я.В.</i> Під землею: мистецтво в укритті як форма культурної адаптації в умовах війни (на прикладі України та міста Рівного)	217

РОЗДІЛ 3.

Мистецтво і мистецька освіта в контексті глобальних викликів сьогодення

ХУДОЖНЯ ОСВІТА В УМОВАХ ВІЙНИ: МИСТЕЦТВО ЯК ФОРМА СПРОТИВУ

Антонюк-Коберська Наталія Миколаївна,
*старший викладач кафедри образотворчого та декоративно-
прикладного мистецтва імені Степана Шевчука
Рівненський державний гуманітарний університет*
ORCID 0000-0002-0156-7741
e-mail: lionella2000@ukr.net

Анотація. Стаття досліджує вплив воєнних дій на систему художньої освіти та розглядає мистецтво як ефективну форму спротиву. У сучасних умовах військових конфліктів система освіти зазнає значних трансформацій, що стосуються не лише змісту навчальних програм, а й методів викладання та організації навчального процесу. Зокрема, досліджено адаптацію мистецької освіти до нових викликів, використання технологій дистанційного навчання та створення психологічної підтримки для студентів і викладачів, які опинилися в умовах нестабільності.

У статті визначено поняття "мистецтво спротиву" та його ключову роль у збереженні національної ідентичності та мобілізації суспільства. Художні твори, створені під час війни, стають не лише засобом самовираження, а й потужним інструментом комунікації, протесту та соціального впливу. Вони допомагають зафіксувати історичні події, передати емоційний стан суспільства та викликати співпереживання у глядачів.

Наведено приклади художніх творів, створених у період війни, які відображають реалії конфлікту, трагедію мирного населення та героїзм захисників. Такі твори стають частиною міжнародних мистецьких виставок і служують своєрідним історичним документом. Вони також сприяють консолідації суспільства, формуванню громадської думки та підтримці морального духу.

Результати дослідження підкреслюють важливість мистецтва як засобу вираження протесту, збереження культурної спадщини та підтримки національної ідентичності в умовах конфлікту. Війна змушує переглянути роль мистецтва в суспільстві, акцентуючи його значення як інструменту психологічної підтримки, соціального спротиву та культурного опору. Таким чином, художня освіта залишається не лише важливим елементом навчального процесу, а й невід'ємною частиною суспільного життя, що допомагає переосмислювати реальність і формувати майбутнє.

Ключові слова: художня освіта, війна, мистецтво спротиву, національна ідентичність, образотворче мистецтво, освітній процес.

Abstract. The article examines the impact of hostilities on the art education system and considers art as an effective form of resistance. In the modern conditions of military conflicts, the education system is undergoing significant transformations related not only to the content of curricula, but also to the methods of teaching and organizing the educational process. In particular, the adaptation of art education to new challenges, the use of distance learning technologies and the creation of psychological support for students and teachers who find themselves in conditions of instability are studied.

The article defines the concept of "art of resistance" and its key role in preserving national identity and mobilizing society. Works of art created during the war become not only a means of self-expression, but also a powerful tool for communication, protest and social influence. They help to record historical events, convey the emotional state of society and evoke empathy in viewers. Examples of works of art created during the war, which reflect the realities of the conflict, the tragedy of the civilian population and the heroism of the defenders, are given. Such works are actively used in the media space, become part of international art exhibitions and serve as a kind of historical document. They also contribute to the consolidation of society, the formation of public opinion and the maintenance of morale.

The results of the study emphasize the importance of art as a means of expressing protest, preserving cultural heritage and maintaining national identity in times of conflict. The war forces us to reconsider the role of art in society, emphasizing its importance as an instrument of psychological support, social

resistance and cultural resistance. Thus, art education remains not only an important element of the educational process, but also an integral part of social life, which helps to rethink reality and shape the future.

Keywords: art education, war, art of resistance, national identity, fine arts, educational process.

Постановка проблеми. Війна глибоко впливає на всі аспекти суспільного життя, і художня освіта не є винятком. Руйнування навчальних закладів, вимушене переміщення викладачів та студентів, обмежений доступ до матеріалів та ресурсів створюють значні перешкоди для традиційного освітнього процесу. Крім того, психологічний тиск та травматичний досвід учасників освітнього процесу ускладнюють засвоєння знань та розвиток творчих здібностей.

Водночас, у кризових умовах мистецтво набуває особливої ролі як засіб вираження колективних переживань, протесту та спротиву агресії. Мистецькі практики стають платформою для рефлексії над подіями, що відбуваються, сприяють збереженню національної ідентичності та культурної спадщини. Через художні твори митці не лише документують реалії війни, але й впливають на суспільну свідомість, мобілізуючи громадян до об'єднання та протидії агресору.

Однак, інтеграція мистецтва спротиву в освітній процес потребує переосмислення підходів до навчання. Виникає необхідність адаптації навчальних програм, впровадження нових методик, які б враховували сучасні реалії та сприяли розвитку критичного мислення, емпатії та громадянської свідомості у студентів. Також важливо забезпечити психологічну підтримку учасників освітнього процесу, створити умови для безпечного та вільного вираження своїх думок і почуттів через мистецтво.

Таким чином, постає проблема пошуку ефективних шляхів інтеграції мистецтва спротиву в систему художньої

освіти в умовах війни, що сприятиме не лише професійному розвитку майбутніх митців, але й зміцненню суспільної стійкості та національної єдності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сучасних умовах війни в Україні художня освіта та мистецтво зазнають значних трансформацій, що відображено в низці досліджень та публікацій.

У виступах міністрів культури та стратегічних комунікацій Ростислава Карандеєва «Українська мистецька освіта продовжує працювати навіть під час війни» у Кабінеті Міністрів України та Миколи Точицького «Освіта під час війни». Міністерства культури та стратегічних комунікацій неодноразово піднімали виклики, з якими стикаються студенти та викладачі в умовах війни. У дослідженнях Грінченко Т.Д., Зузяк Т.П. та Сідорової І.С. аналізуються зміни, які відбулися у сфері мистецької освіти під час війни. Автори підкреслюють необхідність адаптації навчальних програм та впровадження нових методів викладання для забезпечення безперервності освітнього процесу [3].

Предметом досліджень багатьох науковців є також проблема руйнування українського мистецтва, зокрема мистецтвознавців (О. Федорук, Р. Яців, О. Голубець, О. Роготченко), філософів (М. Попович, В. Кебуладзе, В. Єрмоленко) та соціологів (Р. Марутян, А. Дацюк, В. Абрамов). У цьому контексті метою дослідження є практичне застосування висновків зазначених науковців у сфері вищої мистецької освіти, що розглядається на прикладі діяльності кафедри образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва імені Степана Шевчука Рівненського державного гуманітарного університету. Адже відновлення історичної цілісності українського мистецького простору є одним із пріоритетних напрямів

мів досліджень викладачів і студентів кафедри образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва імені Степана Шевчука.

Мета статті – дослідження впливу воєнних дій на систему художньої освіти та аналіз ролі мистецтва як форми спротиву. Зокрема, стаття спрямована на вивчення сучасних підходів до викладання образотворчого мистецтва в умовах конфлікту, визначення змін в освітньому процесі, спричинених війною, та оцінку значущості мистецьких творів, створених під час війни, у формуванні суспільної свідомості та підтримці національної ідентичності.

Виклад основного матеріалу. Сучасна художня освіта орієнтована на розвиток творчої особистості, здатної до самовираження та критичного мислення. Використання інноваційних методик та технологій сприяє підвищенню ефективності навчального процесу та мотивації студентів.

Одним із ключових підходів є компетентнісний підхід, який передбачає формування у студентів не лише знань та вмінь, але й здатності застосовувати їх у практичній діяльності. Це досягається через інтеграцію різних видів мистецтва та міждисциплінарний підхід, що дозволяє студентам бачити зв'язки між різними сферами знань та розвивати комплексне мислення [2].

Інноваційні методики навчання включають використання сучасних інформаційних технологій, цифрові платформи для створення та обміну художніми творами, а також онлайн-курси та майстер-класи. Це дозволяє студентам отримувати доступ до широкого спектру ресурсів та розширювати свої знання та навички за межами традиційної аудиторії.

Важливим аспектом є також розвиток критичного мислення та рефлексії, що досягається через аналіз та обгово-

рення художніх творів, участь у дискусіях та дебатах, а також написання есе та рецензій. Це сприяє формуванню у студентів здатності аналізувати та інтерпретувати художні явища, а також аргументовано висловлювати свою думку.

В умовах сьогодення воєнні конфлікти суттєво впливають на систему освіти, створюючи численні виклики для забезпечення безперервності та якості навчання. Зокрема, в Україні повномасштабне вторгнення призвело до значних руйнувань освітньої інфраструктури: станом на січень 2023 року було пошкоджено 1259 шкіл, з яких 223 повністю зруйновані. Найбільше постраждали Донецька, Харківська та Луганська області, де зруйновано або пошкоджено половину шкіл.

Окрім фізичних руйнувань, війна спричинила масову міграцію учнів та педагогів як всередині країни, так і за її межі. Це ускладнило організацію навчального процесу та поглибило існуючі освітні нерівності. Вимушений перехід на дистанційне та змішане навчання став викликом через обмежений доступ до інтернету, відключення електроенергії та відсутність необхідного обладнання.

Психоемоційний стан учнів та вчителів також зазнав негативного впливу. Постійний стрес, тривога та переживання, пов'язані з воєнними діями, знижують мотивацію до навчання та викладання, що негативно впливає на якість освіти. Виникла потреба у впровадженні програм психологічної підтримки та реабілітації для учасників освітнього процесу.

В умовах війни особливої актуальності набуває питання збереження та передачі культурної спадщини. Мистецька освіта відіграє ключову роль у підтримці національної ідентичності та морального духу суспільства. Однак, обмеженість ресурсів та можливостей для проведення практичних занять,

необхідність адаптації навчальних програм до нових реалій та забезпечення безпеки учасників освітнього процесу створюють додаткові труднощі для викладання мистецьких дисциплін [7].

Мистецтво спротиву, або нонконформістське мистецтво, виникає як реакція митців на панівні суспільні, політичні чи культурні настанови, з якими вони не погоджуються. Це явище характеризується прагненням художників протистояти офіційним вимогам та усталеним традиціям, виражаючи власні переконання та ідеали через творчість [8].

В українському контексті нонконформізм у мистецтві набув особливого значення у XX столітті, коли митці чинили спротив офіційній ідеології та соціалістичному реалізму. Вони шукали нові форми вираження, зверталися до національних та світових контекстів, прагнучи зберегти індивідуальність та національну ідентичність у своїх роботах.

Мистецтво спротиву не обмежується певним стилем чи методом; воно може проявлятися у різних формах — від живопису та скульптури до перформансу та інсталяцій. Головною його рисою є внутрішня наснага митця чинити спротив панівним у суспільстві настановам, виражаючи через творчість свою незгоду та протест.

У сучасному світі мистецтво спротиву продовжує відігравати важливу роль, особливо в умовах соціальних та політичних криз. Митці використовують свої роботи як засіб комунікації, привертаючи увагу до актуальних проблем, викликаючи емоційний відгук у глядачів та спонукаючи до рефлексії [5].

Варто зазначити, що війна стимулює митців до створення творів, які відображають реалії конфлікту, виражають протест та підтримують національний дух. Розглянемо деякі приклади таких робіт у різних видах мистецтва.

В першу чергу звернемося до образотворчого та декоративного мистецтва. Художники активно відгукуються на воєнні події, створюючи роботи, що відображають їхнє бачення конфлікту. Наприклад, твори Олекси Манна, створені незадовго до початку війни, стали своєрідним пророчим одкровенням. Його твори містять символічні образи, які передбачають жахливі події сьогодення: криваві скелети птахів над зруйнованими будинками, яскраво-червоні гучномовці — символи повітряної тривоги, багряно-червоне серце, з якого стирчать уламки від снарядів [5], Рис.1.

Рис. 1. Олекса Манн,
«Викликай бога революції, Нове середньовіччя, м84»

На тему війни активно рефлексують викладачі та студенти кафедри образотворчого та декоративно-прикладного

мистецтва імені Степана Шевчука Рівненського державного гуманітарного університету. Наприклад, у живописних творах Любові Крайлюк «Надія» та Олени Власюк «Сонце» художній образ надії у реаліях сьогодення виступає однією з констант суспільної свідомості українців як емоційне переживання дійсності, очікування бажаної події, надії на світло в кінці тунелю.

Творча робота Любові Крайлюк «Біль» (2023, техніка: полотно, олія, акрил) пронизує художнім образом відважної української жінки, котра вже понад одинадцять років поряд з чоловіками протистоять на полі бою ворогу, що тисячоліттями убиває українців – свідків страшних злочинів московитів. Мужній, добровільний і усвідомлений вибір відвойовувати свободу, переживаючи біль втрат, виявляється через колір і ритм композиції на межі фігуративності. Робота «Біль» брала участь у виставці «Українська жінка в полум'ї війни» (2024) у Київській академії декоративно-прикладного мистецтва та дизайну ім. М. Бойчука і була знищена російською ракеетою разом з іншими експонатами виставки, Рис. 2.

Любов Крайлюк дає рефлексію і на героїчну оборону Маріуполя, яка стала однією з трагічних сторінок нашої історії. Диптих "Захисники Азовсталі" написаний у березні 2022 р., коли весь світ

Рис. 2. Любов Крайлюк, «Біль»

спостерігав практично онлайн неймовірні зусилля оточених російськими окупантами військових. Ця історія ще триває, адже московська окупація щодня вбиває і калічить найкращих, а в полоні залишаються тисячі українських Героїв, які зазнають страшних тортур.

Лютий 2022 року назавжди залишився тривожно-червоним у творчій роботі Іванни Токар «2022.02» (гобелен), Рис. 3.

Рис. 3. Іванна Токар, «2022.02»

Вихованка текстильної школи мисткині, Луцик Дарина, створила декоративне панно «Червона лінія», яке також рефлексує на події сьогодення. Головною концепцією твору є втілення за допомогою художніх засобів і текстильних матеріалів однієї з сучасних проблем українського суспільства — пошуку та усвідомлення власної культурної ідентичності шляхом деколонізації особистості. Символізм теми роботи полягає у відтворенні метаморфози людини через

призму воєнних реалій, у створенні образу особистості, якій вдалося сформувати моральні кордони – «червоні лінії» та відмовитися від будь-якого прояву російської культури. Червона лінія є знаком, який символізує межі та початком ключових докорінних змін, до деколонізації в рамках суспільства та особистості.

Не менш глибокою за змістом є також робота Анни Гудзь «І я гори перетну...» (гобелен). Студентка підіймає питання внутрішньої людської боротьби, коли людина долає проблеми заради їх вирішення. Тема самоідентифікації є актуальною серед молоді і не тільки через те, що суспільство все більше уваги приділяє психічному здоров'ю та самопізнанню. Коли знаєш, чим керуєшся під час долаття перешкод, тоді й краще розумієш власні емоції та стратегії подолання труднощів. Розуміння того, що переживаєш та відчуваєш, може бути ключем до самопізнання та особистісного росту. В теперішніх умовах стресового життя, особливо враховуючи війну в Україні, вміння долати внутрішні труднощі є важливим аспектом емоційної стійкості та психологічного добробуту, Рис. 4.

Рис. 4. Анна Гудзь,
«І я гори перетну»

Серію колажів на тему війни створила старша викладачка кафедри, мисткиня Ярослава Гузь. «Бентежне століття», «Бліцкриг», «Кров»,

«Ритмічний акт насильства», – творчі роботи, якими молода художниця передає хаотичність, жорстокість і напругу війни, поєднуючи різні образи, текстури та символи. Її твори вирізняються емоційною насиченістю та глибоким осмисленням історичних і сучасних подій, Рис. 5, 6.

Рис. 5. Ярослава Гузь
«Бентежне століття»

Рис. 6. Ярослава Гузь,
«Ритмічний акт насилля»

Війна залишила свій слід і у творчості Олександра Сташука, професора кафедри образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва. Його полотна стають відображенням болю, втрат і незламності. «Відлуння війни» передає спустошений український пейзаж, де навіть природа ніби просякнута трагедією. «Червоний кінь Апокаліпсису» втілює образ загарбницької навали, яка нищила все на своєму шляху, та все ж сама

опинилася під прицілом. А у творі «Повернувся з війни» зображений український воїн, що втратив частину себе, але не силу духу, відчувається біль і пам'ять, які звучать у звуках його акордеона, наче крик душі у вечірній тиші, Рис. 7.

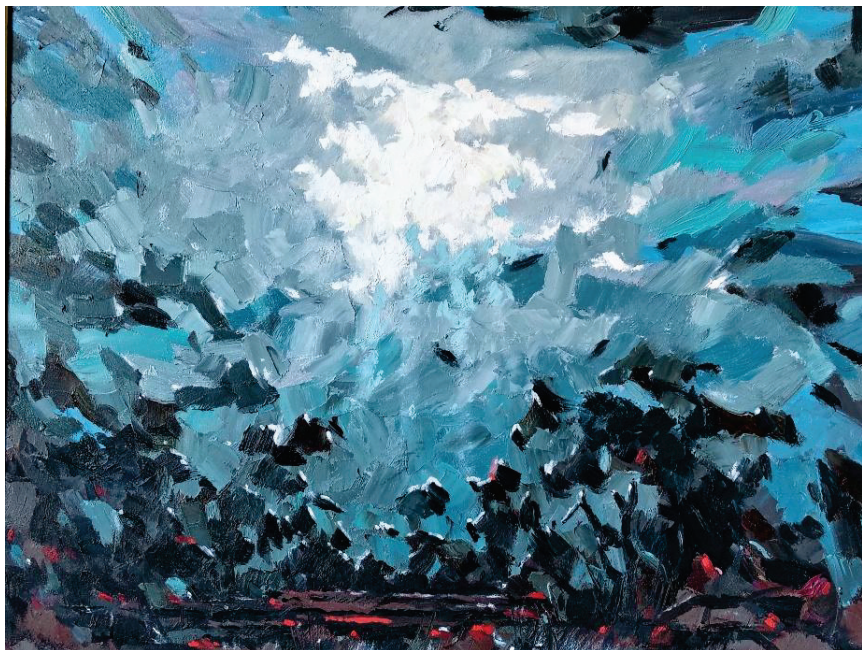

Рис. 7. Олександр Сташук, «Відлуння війни»

Відкриття студентської виставки в листопаді 2024 року показало, як боляче реагує на тему війни молодь. Учасниками виставки стали: Валентина Булавина «Вогонь серця», Марія Шлапчинська «QR-код», Анна Гудзь «Смуток і смирення», Катерина Браташук «Українська сталь» та інші. Їхні мистецькі твори стали не лише способом осмислення реальності, а й формою протесту, підтримки та збереження національної ідентичності.

Кваліфікаційна робота Мар'яна Романича «Момент» (декоративна композиція, кераміка) створена як рефлексія на болісну розлуку закоханих та момент втрати близької людини через повномасштабне вторгнення. Три стадії психоемоційного стану людини від депресії і зневіри до відродження і відновлення сили духу передала студентка 4 курсу Мечкало Яна у своїй кваліфікаційній роботі «Повернення до життя» (декоративні пласти, кераміка).

Серед вагомих наукових здобутків кафедри образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва імені Степана Шевчука, що рефлексують на тему війни, варто відзначити фундаментальні дослідження в галузі мистецтвознавства та історії мистецтва. Зокрема, це монографія професорки, докторки історичних наук Руслани Шеретюк, «Солідарні з Україною». Художні рефлексії польських митців на російсько-українську війну»; праці Любові Крайлюк про українське мистецтво спротиву XX століття. Ці наукові праці є вагомим внеском у розвиток української мистецтвознавчої думки та збереження культурної спадщини.

Ці приклади демонструють, як митці та науковці кафедри образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва імені Степана Шевчука використовують свою творчість для відображення реалій війни, вираження протесту та підтримки національного духу.

Мистецькі твори, створені під час війни, мають значний вплив на суспільство, виконуючи кілька важливих функцій: документування подій, психологічна підтримка, формування громадської думки, збереження національної ідентичності, міжнародна комунікація.

Художні роботи фіксують реалії війни, зберігаючи пам'ять про події та емоції, які супроводжують конфлікт. Це

сприяє формуванню колективної пам'яті та історичної свідомості. Через мистецтво митці можуть впливати на сприйняття війни суспільством, підкреслюючи її жахи або героїзм захисників. Це сприяє мобілізації громадськості та підтримці морального духу.

Мистецтво слугує засобом емоційного вираження та терапії як для митців, так і для глядачів. Споглядання мистецьких творів або творення власних творів допомагає зняти напругу, стрес, вивільнитися від тривоги, позбутися депресії [6]. Таким чином, мистецтво, створене під час війни, відіграє важливу роль у суспільстві, впливаючи на його емоційний стан, свідомість та згуртованість.

Висновки. Отже, можна стверджувати, що війна суттєво впливає на систему художньої освіти, створюючи нові виклики та вимагаючи адаптації навчальних підходів. Руйнування інфраструктури, вимушена міграція учасників освітнього процесу та психологічний стрес є основними перешкодами, які потребують впровадження дистанційних форм навчання, оновлення навчальних програм та посилення психологічної підтримки для студентів і викладачів.

У таких умовах мистецтво набуває особливого значення як форма спротиву, засіб вираження протесту та збереження національної ідентичності. Митці створюють твори, що відображають реалії війни, підтримують моральний дух населення та привертають увагу міжнародної спільноти до подій у країні.

Загалом художня освіта та мистецтво в умовах війни відіграють ключову роль у підтримці й розвитку суспільства, сприяючи його стійкості, згуртованості та культурному збагаченню.

Список використаних джерел

1. Бітаєва Г. Мистецтво муралу як динамічне художнє явище сучасного українського соціуму. *Художня культура. Актуальні проблеми*. 2022. Вип. 18, ч. 1. С. 79–86.
2. Гнатишин О. М. Мистецтво та мистецька освіта: навчальний посібник. Київ: Видавництво Ліра-К, 2020. 256 с.
3. Грінченко Т. Д., Зузяк Т. П., Сідорова І. С. Трансформація мистецької освіти в умовах воєнного стану (на прикладі факультету мистецтв і художньо-освітніх технологій ВДПУ імені М. Коцюбинського). *Український соціум*. 2024. Вип. 31. С. 161–168.
4. Естетика: навч. посібник / за ред. В. М. Пивоварова, О. В. Уманець, Л. В. Анучиної. Харків: Право, 2022. 294 с.
5. Колісник О. В., Пономарьова Н. С. Мурали як засіб соціальних комунікацій. Порівняння світового досвіду. *Art and Design*. 2019. № 2. С. 62–73.
6. Круглий стіл «Мистецька освіта в умовах війни: що далі?». *Львівська національна академія мистецтв* : веб-сайт. URL: <https://lnam.edu.ua/ukr/novyny/kruglyj-stil-mystetska-osvita-v-umovah-vijny-shho-dali.html>.
7. Освітній процес в умовах війни та у повоєнний період: виклики, правила, перспективи: матеріали всеукраїнського науково-педагогічного підвищення кваліфікації, 4 березня – 14 квітня 2024 року. Львів – Торунь: Liha-Pres, 2024. 368 с.
8. Протас М. О. Мистецтво в умовах війни: на перетині демократії та нігілізму. *Грааль науки*. 2023. Вип. 24. С. 804–810.

Наукове видання

Авторський колектив:

Антонюк-Коберська Н.М., Вернюк Я.С., Власюк О.П., Ганжа М.В.,
Гузь Я.В., Крайлюк Л.В., Локшук І.М., Русак О.Л., Сташук О.А.,
Токар І.В., Чернієнко В.А., Шеретюк Р.М.

**ПРОФЕСІЙНА МИСТЕЦЬКА ОСВІТА РІВНЕНЩИНИ:
персоналії, технології, виклики сьогодення**

Монографія

Матеріали подано в авторській редакції

Технічний редактор
Віталій Власюк

Підписано до друку 05.05.2025 р. Формат 60х84 1/16.

Папір офсетний. Гарнітура «PT Serif». Друк цифр.

Ум. друк. арк. 13,72. Наклад 100 пр. Зам. 30.

Видавництво «Волинські обереги».

33028 м. Рівне, вул. 16 Липня, 38; тел./факс: (0362) 62-03-97;

e-mail: oberegi97@ukr.net

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб'єкта видавничої справи
ДК № 270 від 07.12.2000 р.

Надруковано в друкарні видавництва «Волинські обереги».